

NEMZETI TÁRSALKODÓ

Februarius 23dik napján 1836.

ÚTAZÁSOK NEMES TORDA VÁRMEGYE VÉCSI JÁRÁSÁBAN.

(folytatás)

Magyaró népes magyar helység, kevés oláh elegyedéssel; nevezetesebb birtokossai: a' gróf Kemény, Barcsai és Korda familiák; lakossi erdőlésből, földművelésből és tutajazásból élnek, van sóskútja; díszesíti az. ev. ref. temploma.

Maros Oroszfa, oláh lakossi határőrkatonák; kiknek a' magyaróiakéhoz hasonló élelem kútfejei vannak; a' helység héti vásárt tart kedden, és egy sokadalmat oláhok pünkösztjekor, van sóskútja, vendégfogadója, katona oskolája most épül. Ettől elválasztja m. Monosfalut a' Maros; lakossi ennek is határőrkatonák. — Mind a' két helységet nemes Kolosvármegyébe helyezte igen hibáson Benigni úr, *Statischtische Skizze der Siebenhürgischen Militär Gränze* — czimű munkájában.

Galonya, ez egy kis havasi lakság *) a' maros havasi közötti völgyének, vagy az úgy ne-

*) Lakságnak nevezem az olyan falu darabokat, melyek más faluk' törvényhatóságához tartoznak, és nem praediumok.

vezett remetei szorosnak n. nyugoti végében; keresztül foly rajta a' Galonya vize melytől nevét vette; áll egy tiszti laktól 's néhány fűrész malmokból 'sat. — Két hegyek, mint két bástyák, a' *hollóhegy* — *gyálu korbuj* — és *csortos* zárják-el itt a' zordon hegységek' hazáját, a' sze-
lidebb földtől. A' két hegyek közötti keskeny ár-
kában szorongó Maros' zugása, Galonya vize zaj-
gása, a' fűrész malmok' zakatolása kősziklába
ütközve, busolygó andalgásba merítik a' lelket;
azok a' szép természeti kontrásztok pedig mely-
lyek Galonya körül festői helyezetben uralkod-
nak gyönyörű nézetekkel szolgálnak a' szemnek.

Augustus' 24dikén reggeli 6 órakor elhagy-
tuk Galonyát 's útaztunk tovább regényes völ-
gyünkben. Közel Galonyához a' Maros mellett
van egy félgolyóbis idomú 3 — 4 öl magosságu
magános kő szál, — a' *Vig András köve*, — azt
mondja a' hagyomány hogy ez a' gyergyói szé-
kely a' Marosnak egykori áradásakor, legelőször
ülvén tutajra, ezen a' köven végzette-el életét.
éhen mi után tutajtörésből erre felmászott vol-
na, így adott nevet halála helyének ?? *Illi ro-
bur et aes triplex circa pectus erat, qui fra-
gilem truci commisit pelago ratem primus. Flac-
cus.* Vig András követől nem messze vízfelett
függ a' Solyomkő, mely ecsetet érdemel.

Nyolcz órakor Rotasnyát, kilenczkor Kóbort
értükel. Rotasnya néhány házából és egy oláh
templomból álló lakság, hol hasonló nevű vizen
— mely itt szakad a' Marosba fűrész malmok ha-
sagatnak deszkákat. Kóbor-is lakság, 's a' határ-
őri katonaság téli szállása.

Sima helyeken jöttünk eddig és csak a' Ma-
rosnak néhány szeri átgázolása nehezité utunkat
de már itt, gyalog és lovainkat magunk után

hurczolva kezdék havasra hágni; egy plájon, *) mely a' lakság feletti bércezen a' Tyihu és Kaldára magoss hegyek megett Moldovába vezeti az embert.

11. órakor jutattunk a' kis kút pusztájához (*pojáne lá funtinyel*), itt, kipihenvén magunkat két óra multával ismét tovább haladtunk. Ez alatt felhőbe borula az ég, és hideg essőt onta ránk, mely miatt 5 órakor a' fenyő pusztában (*pojáne bráduluj*) egy juhász tanyában megszállani kénytelenek valánk. Hasadozott fenyőkéreg fedte a' fanyát 's hever fákából rakott oldalain keresztül szél súvöltözött, — építéssel töltöttük-el tehát a' napnak hátra lévő részét, 's fedél alá csak este gyujthattunk tüzet. Vacsora után juhász gazdánk szinte fél ölös fűvolyáján, melynek fűvócsapja nem volt, 's a' mellyel mi egy hangot se tudtunk ejteni, havasi allegrokat és melodiákat jádzott, 's jutalomul azt kívánta, hogy egy nálunk lévő postasípát mi is fujjunk-meg; ennek harsagó hangjára a' lágyabb hangokhoz szokott komondorok ordítani kezdettek 's felben szakaszták hangversenyünket. Álomba merültünk végre de nem sokáig, mert: egy virgoncz kecskegidó közinkbe ugardván, rajtunki tánczával elüzte álunkat; az ébrékeny juhász nyakon kapá az egyedülestánczast 's kiveté ilyen ígérettel: *dá ke iszeri inke odáte luntru mintyén tye belészki, = ha még egyszer béugrassz mindjárt megnyuzlak.* Nem is jött-bé többszer a' szakállas, hogy tánczát halál ne kövesse. Midőn ismét elszenderedtünk volna, farkasok ütöttek a' nyájra, melynek dobogtatása 's a' lombos örök ugatása viszont felserkentének. Ujjongatott a' juhász, Herczeg úr zsebpisztolyait kisütötte, Vári úr kettős

*) Igy nevezik a' havasi ösvényeket.

puskáját lőtte a' vadak felé, én ostrom jelt fujtam posta sipommal, kísérőink pedig tüzes üszköket hajgáltak szét; 's ezen vitézi ellent állásra visszavonultak a' vadak fenyyesseik közé.

„Haladjunk! mert még messze vannak a' Tyiha és Kaldára hegyei.“ Harmadszori rövid nyugaljunk után, így jelenté-bé a' reggelt kalauzunk.

Öt óraker útban voltunk ismét, és többet gyalog mint lóháton haladtunk felfelé sűrű fenyyesek között; 9 óraker köszöntöttük a' Ruszka pusztát, melyben két haramiak' sirjai mellett borzodva haladtunk-el. Vezetőnk mondásaként, itt már szét nézhettünk volna az alattunk fekvő vidékekre, mivel az erdők' határvonalán már feljül voltunk, de, a' tegnapi essőzés után következett köd ezt nem engedte meg. 11 óraker érkezünk a' Tyihu hegyének legmagosabb kupja alá, 's megszállottunk, az Ilvavizének egyik kútfejenél 's tüzet raktunk balzsamos illatot adó hegye fenyyő bokrokból. Sűrű köd felleg borította még most is látkörünket, 's mint homályos éjben alig láthattuk a' közeli tárgyakat is, mely miatt búsan fűtöztünk lobogó tűzünk körül, nem reménylván az időnek kitisztulását. Azonban, megzúdula a' gőzkör Moldva felől 's a' köd is oszlani szakadozni kezdett: kibontakozék a' Tyihu ködfátyolából. 's megmutatá őt kőszalokkal koszoruzott fejét. Tőstént felindulék lég-meleg- és szegelet mérő eszközeimmal a' hegynek második és legmagasabb kőszalára; követtek: a' báró, Herceg, Vári és Kis urak 'sat.; de kevés idő múlva még is csak Vári urral és egy mokánnyal maradtam állás pontunkan, a' hideg miatt. Mérőeszközeimet felállítván, vizsgálathoz kezdettem éppen délben. Mi szerént: a' meleg mérő $\times 8^{\circ}$; a' légmérő pedig $= 22'' = 11'''$ vala. Következés-

képpen a Tyihunak tenger feletti magassága $919^{\circ} \times 1'' \times 2''$ *)). Ez alatt eltűnt a köd a Tyihuhoz közel álló magassabb Kaldárarólis, melynek magasságát meghatározni időm nem volt, minthogy a társaság szelidebb helyekre leszállani sietett. Szegélet mérővel összehasonlításokból úgy jő ki, hogy a Kaldára legmagosabb hegy mind azon hegyek között, melyek az ide látszó Inoktól *) fogva a Maros kútfejeig képzelt vonal körül léteznek; egész társaságunk ítélése szerint pedig magosabb a Tyihunál 35 öllel, és így: tenger feletti magossága a Kaldarának 954. öl, 1 láb és 2 hüvelyk.

Teremnek a Tyihun kárpáti csengetyüke, = *Campanula carpatica*; torok villahim = *prunella vulgaris*; hegyi fűfű = *sempervivum montanum*; bércezi zuzmó = *lichen saxatilis*; veres áfonya = *vaccinium vitis idaea*; asszu szegfű = *dianthus prolifer*; és a háromszínű violának = *viola tricolor*, sötét sederjes, de feketével árnyékolt bokrétájú fajtája.

Vége lévén a vizsgalódásnak, Vári úrral poharat köszöntöttünk le a társasághoz, és a köszalók közül az elsőt Simon kőnek, a másadikat Herczeg kőnek, a harmadikat Ercei kőnek, a negyediket Vári kőnek, az ötödiket Kis kőnek elneveztük utazásunk emlékére.

*) A lég + 80 mérsékletéből származó magasabb léte a légmérő kénesső oszlópának, nincs visszavonva fagy-pont alatti mérsékletére a légnak, mivel a hegyen szél fujt, melynek alkalmával, a kénesső körülbelől, mintegy annyival száll alább, a mennyit tenne az úgy nevezett correctio mennyisége. — Továbbá: ezen mérésben, a légmérőnek tenger melletti magossága 28'' + 10 lin., 4-nek van véve Döttler szerint. *Elementa Physicae* etcet. A Remigio Döttler. Tom. II. pagina 22 23. Ezt használták Bécs' tenger feletti magosságának megmérésében is. **) Radna körül egy hegy.

A' Tyihu. és Kældára kövei, *trachyt.* képződéshez tartoznak, mellyek föld alkat tudományi — *geognosiai* — elvek szerint tűz által formálódtak; — különösen: uralkodik bennök üvegesült foszló kővel (*feldspat*) gazdag agyagporfir és fattyugránit. —

A' Kældára, csonka kúp idomú, tetején van egy gödör, mely katlannya lehetett ezen egykori tűz-okádó hegynék; erre mutatva Kældára név is mely az olasz nyelvel a tyafias oláh nyelven az olasz *Calderával* egy jelentésű = kattan, üst, tűzhegytorka = *Crater*;

(folytatása következik).

K Ö R Ö S I C S O M A S Á N D O R

tibeti grammatikája 's szótára (J — r. után).

Megérkezvén Kőrösi *Csoma Sándor* hazánkfiának, kit méltán büszkélkedve nevezhetünk így, tibeti nyelvet tárgyazó nagybecsű munkái két kötetben, mellyek közül egyiknek czime: *A Grammar of the tibetan language in english*; (a' tibeti nyelv grammatikája angolul); a' másiké: *Essay towards a Dictionary tibetan and english* (tibeti angol szótár körüli próba munka) 's mellyek kiadáshelye Calcutta, éve, 1834: addig is míg tudományos folyóírásaink körülményes ismertetéseket közlendik, előzetül ezen munkák előbeszédi rövid tartalmát 's érdekesb részeit ezzel adjuk: a' szerző szives háláját fejezi-ki az indiai britt kormány 's ottani két egymás után következett kormányzó Amherst és Villiam Cavendish Bentinck lordok iránt; 's kijelenti, hogy e' forró hálája kifejezésére választotta tu-

dományos munkálkodása eszközéül az angol nyelvet. A' britt kormány általános segedelmén kívül lekötelezettnek érzi magát a' szerző sok ugyan azon nemzetbeli magányos ember iránt 's nyilatkoztatja, hogy őt semmi kormány nem küldé politikai utasítás vagy érdekek végett, 's azok számához sem tartozik, kik saját költségeken, 's kények vagy kíváncsiságuk kielégítése végett utaztak, hanem csak szegény diák létére vágyott láthatni Ásia különböző tartományit, a' multkor annyi nevezetes történeteinek játékszinét; vizsgálhatni a' különböző népek szokásit, 's tanulhatni nyelveiket; 's ő egész vándorlása alatt csupán mások jóakarójának köszönte lételet. Különösen háláját jelenti Willock Henrik 's György iránt, valamint Richard urnak is a' britt követség orvosának, kik Teheranban (Persiában); Moorcroft W. urnak 's társainak Trebeck Györgynek és Meer Izzet Ullahnak, kik Ladák 's Cashmirban; és Kennedy kapitánynak 's Gerard doktornak, kik Subatuban érdemesültek köszönetére, kik közül az első a' britt kormány pártolását 's pénzbeli segedelmét, tibeti tanulása alatt Knaorban vagy Upper Bessarban eszközlé ki számára 's közléseit hiven megvitte a' kormánynak a' második pedig sok hasznos könyvvel segíté. Calcuttába érkezte után lekötelezve volt főleg Wilson urnak, akkor az ásiái társaság titoknokának, most pedig az oxfordi egyetemnél sanskrit nyelvtanítónak, azon fáradságáért, hogy a' tibeti literaturát illető irományiból kivonatot készíte 's azt közre is bocsátotta. Végre hálásan elismeri azon szivességet, mellyel Prinsep úr, az ásiái társaság mostani titoknoka folyvást viseltetik iránta, ki munkáinak angol részét javitgatja 's tisztongatja, mi előtt azok sajtó alá jönének. A' britt segedelmén kívül háláját nyilatkoztatja,

azon nyájas 's nemes bánásmódért; mellyet utazása közben tapasztalt két francia tisztól, Al-lard 's Ventura uraktól, kik most magas rangban vannak Mahá Rája Renjit Szing szolgálatjában Lahoreban (az első most közelebről Párisban volt,) Polh Ignácztól egy cseh kalmártól Aleppoban; 's ennek nyájas ajánlatára ugyanannak bagdádi ügyvivőjétől Swoboda Antaltól, ki született magyar Bagdádban; Bellino urtól (Bécsből való) Rich úr bagdadi residens titoknokától; végre egy jó szívű embertől Schäfer Józseftől, ki tyroli születésű 's mesterségére nézve kovács Alexandriában (Aegyptusban). — K. Csoma előadása szerint a' tibeti nyelv tanulás nem volt eredetileg czélja, hanem mi után a' Gondviselés Tibetbe vezeté, 's Moorcroft szives segélye oly állapotba tevé, hogy a' tibeti nyelvet 's literaturát studiumául venni kínálkozó alkalma volt, örömezt tanulá azt azon reményben hogy kedvező eszköze leend az közvetlen szándékának, a' magyar nyelv eredetének kinyomozására. Vizsgálatinak következménye azonban az lön, hogy a' tibeti literatura egészen indus eredetű. — A' tibeti nyelvű, tömérdek kötetű munkák a' tudományok minden ágaiban, hű és pontos fordításai sankrit eredetieknek, mellyek Bengal, Magadha, gangesi India, Cashmir és Nepalból vétettek, 's Krisztus szül. után 7dik században kezdődnek. E' munkák nagy része által fordított leginkább tibeti nyelvből mongol, mantchou 's chinai nyelvekre, úgy hogy ez által a' tibeti nyelv, chinai Tatarországban tudósok nyelve lön, mint a' diák Európában. — Igy megismérkedvén, tibeti fordítások által, a' buddhista munkák szellemével, nyelvével 's tartalmával szerencsésnek tartja magát, hogy ily könnyű utat talált az egész sanskrit literatura kincseihez

melly újabb időkben egész tudós Európa kedvencz tanulmánya lőn. Büszkélkedve jelenti ön nemzetének, nekünk magyaroknak, hogy a' sanskrit nyelv studiuma nekünk sokkal gyümölcsözőbb leend, mint bár mi egyéb európai nemzetnek. A' magyarok gazdag utasodást nyerendnek ezen studiumból, eredetük, szokásaik, öltözetjek 's nyelvekre nézve; különben a' sanskrit, valamint egyéb indiai dialectek szerkezete a' magyarhoz igen hasonló, más európai nyelvektől pedig egészen különböző lévén. Példájául e' szoros rokonságnak: a' magyar nyelvben, előjárók (praepositíók) helyett rendszeren utójárókkal (postpositíókkal) élünk, ki vévén a' személyes névmásokat; továbbá a' magyarban valamint a' sanskritben, minden segítő ige hozzájárulása nélkül egyszerű szótag hozzáadás által alakulnak az igék különböző nemei, cselekvő, szenvedő, okozó, ohajtó, ismétlő 'sat. 's egyikben sem kívántatik a' „habere, avoir, 's t. segéd ige a' mult idő formálására, mint általjában nyugat európai nyelvekben. —

A' szótár szerkesztésben authenticus kutfőkkel élt, mi után a' tibeti nyelvet egy tudós zangkári láma, Banoé Sangs Rgyas Phu Tshogs segedelmével magáévá tette, kinek tudománya 's a' buddhistai literaturában mély jártassága iránt teljes bizodalommal lehetett. Eleinte azonban igen sok nehézséggel vala kénytelen küzdeni, mert a' Láma semmi más nyelvet nem tudott saját magáén kívül, 's közte és a' Láma közt semmi tolmács nem volt, 's kezén semmi segédkönyv nem forgott, mely a' tibeti nyelv studiumát könnyítette volna. — Mind a' két munka, t. i. a' szótár 's a' grammatika czimlapján kiírva a' szerző neve 's hazája így: Alexander Csoma de Kőrös,

Siculo Hungarian of Transylvania. (Székely magyar Erdélyből). 'sat.

A' SZERELÉM' TÚZPRÓBÁJA.

(folytatás)

II. Szakasz.

Minden nagyitásaik mellett is, ifjaink valóban hevesen, haszonkereset nélkül 's egész szívből szerették egymást. Tíz ezer szerelém közt alig van egy, mely ilyen erős volna, vagy oly tartós állandóságot ígérne.

Ádólf nem hala-meg — az ellenméreg maga ilejében adaték-be, 's ő meggyógyult. Celestina' betegsége veszedelmesebb volt, — a' szegény gyermek boduló lázba szenvedett, 's több hetek' multával nyerte vissza eszét 's életét.

Nincsenek szülők; a' kik ennek ellentállhatnának; rendszeréni balgatag ötleteknek igen jó ellenök szegülni, de midön az ifiak méreghez nyúlnak 's boduló lázba esnek — *il faut céder*, engedni kell. Különben is az ilyen esetek rendetlenségbe hozzák a' házat, 's félbeszakasztják az élet' kényelmeit. Az ember mindég hajlandó alkunni, midön magának is kárátkezdi látni. Az öregek tehát megbékéltek, 's az ifiak egybe-keleének. Minthogy a' völegény és Celestina megvalának a' felől győződve, hogy éltök' egyedüli célja csak egymás társasága lehet, késedelem nélkül a' falusi élet' édes magányába siettek. Szép udvarházuk volt, 's gyönyörű kertjeik — mindketten miveltek — eszesek - szeretetre méltók- és szerelmesek valának. Miként járúlhat va-

la tehát únalom közikbe? Lehetetlen volt egy pillantatig is egymásnak látása nélkül élniök.

„Jó, Adólf - te hitszegő - hól valál?“

„Csak az erdőben, madarakat löni, angyalom.“

„S nálam nélkül! fújj! fogadd-fel, hogy ezt nem teszed többszer.“

„Örömet felfogadom, kedvesem!“

Máskor —

„Mi ez, Celestina! — három órája hogy kereslek, ugyan hól valál?“

„Ne haragudj, kedves Adólfom; csak a' kerétszt útasítottam egy kis levélszín fölállításában, hól hives árnyékban olvashass. Megakartalak lepni vele.“

„Kedves Celestinám! — de három óráig — egy öröklét nélküled! Fogadd-fel, hogy többszer el nem távozól tőlem a' nélkül, hogy meg ne mond, hól találhatlak-fel.“

„Kedves édes Adólfom! mint szeretlek - bár mindég oly kedves lenne társaságom előtted!“

„Ezen életmód sokak előtt néhány napokig nagyon kedves lehet. Adólf és Celestina annyira szereték egymást, hogy nálok több hónapokig tartott így. A' mi előbb szenvedelem vala szokássá vált, 's mindenik szeretetlenséggel vádolá a' másikat, ha valamelyik egy újabb tárgyalati foglalatosságban kedvet lele.“

Minthogy egyéb dolguk nem volt, hanem csak az, hogy azon orczákat nézzék, melyeket oly szépeknek lenni gondolának, bajos vala néha néha nem ásitani, 's közelebbről a' következőhöz hasonló kis beszélgetések folyának közöttük:

„Adólf, kedvesem, te nem is szólasz hozám — tedd-le már egyszer azt a' csúf könyvet, melyből szüntelen csak olvassz.“

„Angyalom, Celestina, te nem is hallgatsz

reám. Én csak beszélek neked útaimról, 's te szentől szembe ásitasz előttem.“

„Kedves Ádolfom, nagyon álmos vagyok.“

Egy reggel felébredvén Ádolf, 's ágyában megfordulván, szemei megakadtak kedvesén; ki még mind alvék: „Egek!“ gondolá magában Ádolf, „még ezt nem láttam — de nézzük-meg jobban — úgy van, bizonyos, — Celestinának állán egy szömölcs van!“

Ádolf felkele, felöltözék — Ádolf komoly és gondolkozó vala. Együtt ülének a' reggelihez — a' vőlegény és a' menyasszony, Celestinának jó kedve volt, Ádolf csüggedt és borongó vala.

„Ma lovagoljunk“ — monda Celestina.

„Kedvesem, a' fejem fáj.“

„Szegény fejed! úgy hát olvassuk az új költeményt.“

„Édesem, igen fenn hängen beszélsz.“

„Én! — 's Celestina, szemrehányólag tekintte Ádolfra, csak most legelőbb olyas valamit vett észre min megütözék — jobban is szemügyre vette — „Szent Isten!“ ezt monda magában, Ádolf bizonyosan kancsal.“

Más felől Ádolf így mormoga magában: „A' szömölcs nagyon megnőtt a' reggeltől fogva.“

Lehetetlen elbeszélni, mi bényomatja volt e' gyászos felfedezésnek Ádolfra. Szüntelen csak arról gondolkodott. Egyéb oka nem volt panaszra — de szömölcs az állon nem igen igen díszes dolog. Celestina sokat szépült a' férjhezmenetel óta, 's ezt mindenki más megismérte. Ádolf csak a' szömölcsöt látá, Celestina' színe elevenebb lett, tetemei kerekesebbek, lépése méltóságosb; de mit ér mind ez, ha szömölcs van az állon! 'S pedig a' szömölcs napról napra nevedkedni látszott, 's Ádolf' szemeiben az egész arczot elborítani fenyegette. Sőt idővel azt várta

hogy a' szép Celestinából egyszömölcs válik. Azonban elfojtá fájdalmát, a' hogy lehetett, mivel jó nevelése, gyöngéd érzelme volt, 's egy asszony sem szereti, hogy azon kis szeplőkre emlékeztessék, melyek előtte látatlanok — elfojtá tehát fájdalmát, de arról kezdte gondolkozni hogy jó volna külön osztályban lakozniok.

Az alatt különös hogy az Ádolf' kancsisága is naponként szembe-tünőbb leve. „Házassága előtt kétségen kívül nem vala kancsal“ gondolá Celestina, „nagyon kedvetlen dolog — az ember olyan nyugtalanul érzi magát mikor olyan valaki mereszt reá szemet, ki két felé néz — 's Ádólnak épen szokása szemet meresztetni az emberre. Háttha értésire adnám, kimélve, szeliden — ez a' rossz szokás még nem lehet gyógyíthatatlan.“

Minthogy az asszonyok mindég első a' hitvesi fogyatkozások' felfedezésének versenyében, Celestina feltette magában hogy e' bajt az első kedvező alkalommal érinteni fogja.

„Látod, Celestina, — mond egy reggel Ádólf — ide hoztam a' kutyámat, hogy látogasson meg téged.“

„Ki-ki vele! kergesd-el innen, nem látod, hogy elmocskol mindent lábaival. Nem állhatom a' kutyákat, Ádolf.“

„Szegény!“ — mond Ádólf, meggyalázott kedvenczét simogatva.

„Nekem mondád azt, vagy a' kutyának?“ kérdé Celestina.

Kétségen kívül a' kutyának.“

„Megbocsáss kedvesem, de azt gondoltam hogy reám nézsz. Valóban, Ádólf, ha szabad az igazat kimondani, közelebbről egy igen rút szokást vettél-fel, szemmel láthatólag kancsalítani kezdesz.“

„Asszony!“ mond Ádólf, szerfelett megbántódva, 's a' tükörhez szaladva.“

„Ne haragudj, kedvesem; nem említettem volna, ha naponként rosszabbra ne váljék a' baj, hiszem, hogy még gyógyítható; csak egy kis ostyát ragassz az orrod' hegyére, 's nem sokára egyenesen fogsz nézni.“

„Ostyát az orrom' hegyére! inkább magad ragassz ostyát az állad' végére, Celestina.“

„Az államra! kiálta Celestina, már most ő szaladván a' tükörhez. Mit akarsz azzal mondani?

„Csak azt, hogy álladon egy igen nagyszömölcs van, melyet elfedni díszesebb lenne.“

„Uram!“

„Asszonyom!“

„Szömölcs az államan — te szörnyeteg!“

„Kancsalság az én szememben — balgatag!“

„Ugy van! Hogy lehet valaha szeretnem egy kancsált!“

„Hát nekem egy szömölcsös állút!“

„Hallja az úr, annyira nem alázom magamat, hogy gorombaságait számba-vegyem. Nem csudálom — hiszen nem lát. Inkább sajnálnom kellettök fogyatkozását.“

„Asszony, fel sem veszem nyilatkozásait; de mivel tulajdon tükre' bizonyításának nem hiszen, engedje-meg, hogy orvos után küldjek, 's tartsa szerencsének ha lesz gyógyszer dísztelensége ellen.“

„Jól van, küldj orvos után; az megmondja, ha kancsalíts-e vagy nem — szegény Ádólf, én nem haragszom, sőt inkább sajnálkozom e' szomorú félszegségeden.“

Celestina zokogni kezd. Ádólf dühösen kapta kalapját, lóra üle; 's maga ment orvos után.

Az orvos nem csak gyógyász vala, hanem philosoph is — poroszkáját előhozatá, 's Ádólfhoz léptetett. Ut közben az egész történet' folyamát kivevé Ádólfból; mert az indulatos embert könnyü fecsegővé tenni. „A' hitszegő asszony,“

— monda Ádólf — ki hitte volna — minden egyebet megvetettünk egymásért — soha egy pár ember olyan szerelmes nem volt — sőt engyilkolásra is vetemedtünk, hogy sem tovább külön éljünk. A' legragyogóbb házasságokról lemondtam érette — boldognak érezvén magamat, ha minden vagyon nélkül magaménak nevezhetem — 's már most azt mondja, hogy én kancsal vagyok. 'S pedig, épen neki, milyen szömölcs van az állán! "

Az orvos nem láthatá jól, kacsint-e Ádólf, mivel kalapját szemébe húzta; különben is jobbnak vélte, egyszerre csak egy betegséggel foglaltoskodni.

„A' mi a' szömölcsöt illeti, mond az orvos, „azt meggyógyítani nem nehéz.“

„De ha feleségem nem akarja megvallani hogy szömölcse van, soha reá nem áll, hogy orvosoltassék. Nem gondolnék vele, csak vallaná-meg. Oh, az asszonyok' hiusága —!“

„Kétségen kívül valamely távol-lét után fedezte-fel az úr e' kis fogyatkozást“ —

„Távol-lét után? — koránt sem; egy nap sem váltunk-meg egymástól, mióta egybekelénk.“

„O-hó,“ gondolá az orvos, mélázva — mondám hogy philosoph volt — de nem nagy philosophia kívántaték tudni, hogy a' kik néhány hónappal ezelőtt egymásért halni akartak, egy szömölcs vagy kancsalítás miatt el nem idegenülhettek.

Megérkezének Ádólf udvarházához — bementek a' terembe. Celestina nem síra többé; — legszobb kalapját tette-fel, 's egy meghántott, de még sem panaszolkodó nő' képét mutatá.

„Ösmérd-meg, hogy szömölcsöd van, Celestina, 's mindent megbocsátok,“ monda Ádólf.

„Mire való makacson tagadnod, hogy nem kancsalitsz — magam azért nem foglak kevesebbé tisztelni (ha mások teszik is) csak ne légy o-

lyan hiú, hogy tagadjad.“

„Elég már — orvos úr, nézze-meg csak ezt az asszonyságot — nincs-e szörnyü szömölcs az állán — lehet-e megorvosolni?“

„Inkább a' szegény férjem' kancsalítását nézze,“ monda Celestina zokogva. „Olyan szépek valának szemei, mi előtt megházasodott.“

Az orvos feltevé szemüvegét — előbb az egyiket azután a' másikat szemlélteté.

„Uram,“ így szóla meghatározottan, ezen asszonyságnak kétségen kívül itt bal felől egy szeplő van állán, jóval kisebb mint egy gombostó' foka. 'S, asszonyom, a' férje' jobb szemének almája, mint száz ember közt kilenczven kilencznek, egy hüvely' század részényire közelebb áll az mint a' bal. Így találom a' dolgot, legalább most, midőn legelőbb van szereacsém mind kettőjeket látni. De nem csudálom, hogy az úr e' szeplőcskét olyan szörnyűnek nézi 's az asszony e' szemet oly ferdének, mivel egymást minden nap látják.“

A' házas pár egy rögtön született titkos meggyőződéstől érzé magát meglepetve: — midőn egy hírnök érkezék lélek-szakadton, azon tudósítással, hogy Adólfnak atyja hirtelen rosszul lett. — Adólf ezután három hónappal jött vissza nőjéhez. Celestina' szömölcsse egészen el vala tűnve; 's Celestina férje' szemeit oly szépeknek találta mint akármikor.

Tapasztalásból megtanulák, hogy hamar nő szömölcs az állakra, 's könnyen kancsalodnak az oly szemek, melyeket szüntelen lát az ember. És hogy igen könnyü, két személynek egymásért örömet meghalni, míg szeretők, de felette nehéz, az együttlétteli gazdalkodás nélkül, boldogul élni, mint házasoknak.